

Informacja prasowa

o podpisaniu memorandum tworzącego

Park Gwiazdowego Nieba „Bieszczady”

8. marca 2013 roku w Lutowiskach odbyła się uroczystość podpisania memorandum w sprawie powołania Parku Gwiazdowego Nieba „Bieszczady”.

Konferencja odbyła się w siedzibie Urzędu Gminy Lutowiska. Wzięło w niej udział ponad 50 uczestników. Po powitaniu gości przez Krzysztofa Mroza - wójta Gminy Lutowiska, odczytano list gratulacyjny otrzymany od Wojewody Podkarpackiego - Małgorzaty Chomycz-Śmigielskiej. Następnie odczytano kolejne listy poparcia: od dr Sylwestra Kołomańskiego (Instytut Astronomiczny Uniwersytetu Wrocławskiego) w imieniu Izerskiego Parku Ciemnego Nieba, od Pavla Suchana (Instytut Astronomiczny Akademii Nauk Republiki Czeskiej) w imieniu czesko-słowackiego „Beskydskiego Parku Ciemnego Nieba” oraz od prof. dr hab. inż. Elżbiety Nachlik- dziekan Wydziału Inżynierii Środowiska Politechniki Krakowskiej.

W pierwszej części spotkania mówiono o ciemnym niebie, oraz szansach na wykorzystanie tej atrakcji do tworzenia ciekawych projektów edukacyjnych i komercyjnych. Prezentację „Zanieczyszczenie sztucznym światłem i jego wpływ na środowisko nocne” przedstawił inż. Pavol Ďuriš ze Słowackiego Towarzystwa Astronomicznego przy Akademii Nauk. Natomiast gość specjalny spotkania- Grzegorz Leśniewski- zaprezentował opowieść-diaporamę pt. „Gwieździste niebo”, o nocnym, bieszczadzkim niebie widzianym z perspektywy fotografa przyrody. Jeden z inicjatorów Parku - Robert Bury - wystąpił z prezentacją o partnerach Parku, jego obszarze, celach oraz stronie internetowej.

Zdjęcie: Informacje o parku przedstawia Robert Bury, fot. Archiwum Gminy Lutowiska

W czasie konferencji wystąpili przedstawiciele współpracujących instytucji:

- Krzysztof Mróz - Wójt Gminy Lutowiska
- Stanisław Bielawka - Wójt Gminy Komańcza
- Leopold Bekier- Dyrektor, Bieszczadzki Park Narodowy
- Marek Bajda - Nadleśniczy, Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Lutowiska (Nadleśnictwo Lutowiska z upoważnienia Nadleśniczego reprezentował p. Janusz Karnat)
- Jan Mazur- Nadleśniczy Lasy Państwowe- Nadleśnictwo Stuposiany
- Tomasz Biały - Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie (z upoważnienia Dyrektora reprezentował p. Łukasz Piróg)
- Dr Tomasz Ścieżor- Politechnika Krakowska - Wydział Inżynierii Środowiska
- Dr Michał Siwak- Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie- Obserwatorium Astronomiczne na Suhorze
- Bogusław Pyzocha - Prezes, Fundacja Bieszczadzka
- Marek Sabara - Prezes Zarządu Agencji, Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego
- Grzegorz Sitko - Prezes, Fundacja "Przyroda Karpat"
- Marta Polechońska - Dyrektor, Zespół Szkół w Lutowiskach

W konferencji wzięli również udział przedstawiciele polskich, czeskich i słowackich instytucji naukowych:

- RNDr. Jozef Žižňovský, CSc. – Instytut Astronomiczny Akademii Nauk Republiki Słowackiej
- RNDr. Igor Kudzej CSc.- dyrektor, Vihorlackie Obserwatorium Astronomiczne w Humennem
- mgr Marcin Filipek - wiceprezes krakowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii

- Miroslav Brezovský- słowacka dyrekcja Tatrzańskiego Parku Narodowego
- Grzegorz Leśniewski - Fotograf Bieszczadzkiej przyrody
- Katarzyna Tomasiak, Aleksandra Zarzycka, Katarzyna Kara - Koło Naukowe Międzywydziałowych Studiów Ochrony Środowiska Uniwersytetu Warszawskiego
- Ing. Pavol Ďuriš - Przewodniczący Sekcji ochrony przed zanieczyszczeniem światłem, Słowackie Towarzystwo Astronomiczne przy Akademii Nauk

Zdjęcie: Przedstawiciele współpracujących instytucji , fot. Andrzej Bujalski

Po prezentacjach i oficjalnych wystąpieniach przystąpiono do podpisania memorandum o powołaniu Parku Gwiazdowego Nieba "Bieszczady". Podpisały je następujące organizacje i instytucje:

- Gminy Lutowiska i Komańcza,
- Bieszczadzki Park Narodowy,
- Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie,
- Lasy Państwowe- Nadleśnictwa Lutowiska i Stuposiany,
- Wydział Inżynierii Środowiska Politechniki Krakowskiej,
- Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie - Obserwatorium Astronomiczne na Suhorze,
- Fundacja Bieszczadzka,
- Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Fundacja Przyroda Karpat,
- Zespół Szkół w Lutowiskach.

Podpisaniu memorandum towarzyszyła konferencja prasowa. Uroczystość relacjonowali przedstawiciele mediów: m.in. Portal Bieszczady.pl, Horyzont Podkarpacki, Radio Rzeszów, TV Obiektyw, Gazeta Bieszczadzka.

Zdjęcie: Uczestnicy konferencji , fot. Archiwum Gminy Lutowiska

Po niej odbyły się pokazy filmów tematycznych, prezentacji i zdjęć astronomicznych i przyrodniczych:

- „Zapiski z bukowego pamiętnika” – opowieść o przyrodzie Bieszczadzkiego Parku Narodowego” (diaporama) od Grzegorz Leśniewski
- filmy przyrodnicze Mariusza Nędzyńskiego - mieszkańca Mucznego, pasjonata dzikiej przyrody
- „Gwiazdne Bieszczady – Magia czystego nieba” (diaporama) - Pavol Ďuriš
- „Bieszczady. Niebo i Gwiazdy”- prezentacja polsko-słowackiego projektu astronomicznego gminy Lutowiska - Jakub Doliwa.

Patronat medialny nad działaniami Parku objął portal Bieszczady.pl

WWW BIESZCZADY.PL

Wspierają nas inne, podobne parki:

- Izerski park Ciemnego nieba (CZ/PL),
- Park tmavej oblohy “Poloniny” (SK)
- Beskydská oblast tmavé oblohy (CZ/SK).

JIZERSKÁ
OBLAST
TMAVÉ
OBLOHY

IZERSKI
PARK
CIEMNEGO
NIEBA

Oficjalną stroną internetową PGN „Bieszczady” jest strona: www.gwiazdnebieszczady.pl

PODSTAWOWE INFORMACJE

o Parku Gwiazdowego Nieba „Bieszczady”

Cel utworzenia

Celem powołania parku jest propagowanie ochrony środowiska nocnego w zakresie ochrony przed sztucznym, nadmiernym światłem, ochrona przyrody oraz promocja turystyki astronomicznej i ekologicznego rozwoju regionu. Ważnym celem jest edukacja młodzieży. Szerzenie wiedzy z zakresu astronomii w atrakcyjny sposób w połączeniu atrakcyjnymi formami wypoczynku blisko przyrody to szansa na wyedukowanie nowego pokolenia naukowców - coraz bardziej poszukiwanych przez nowoczesne branże gospodarki i placówki naukowe związane z rozwojem transportu, telekomunikacji, poszukiwania surowców czy też fizyki.

Zdaniem twórców parku ochrona ciemnego nieba w Bieszczadach niesie za sobą same korzyści poprzez promowanie zrównoważonych, „zielonych” form turystyki, obniżenie kosztów oświetlenia budynków i ulic, tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawę zdrowia mieszkańców poprzez odpowiednie rozwiązania techniczne związane z rodzajem i montażem oświetlenia.

W szczególności park ma na celu:

1. propagować ochronę nocnego środowiska naturalnego z akcentem na ciemne, rozgwieżdżone niebo tym samym stanowiąc podstawę dla ochrony środowiska naturalnego tego obszaru przed zanieczyszczeniem światłem,
2. informować społeczeństwo i społeczność naukową o dobrze zachowanym na tym obszarze nocnym środowisku naturalnym,
3. propagować sposoby ochrony przed zanieczyszczeniem światłem oraz sposoby dobrego oświetlenia,
4. propagować zrównoważony rozwój regionu, w tym taką działalność gospodarczą, która służy obszarom chronionym i miejscowej społeczności.

Granice parku

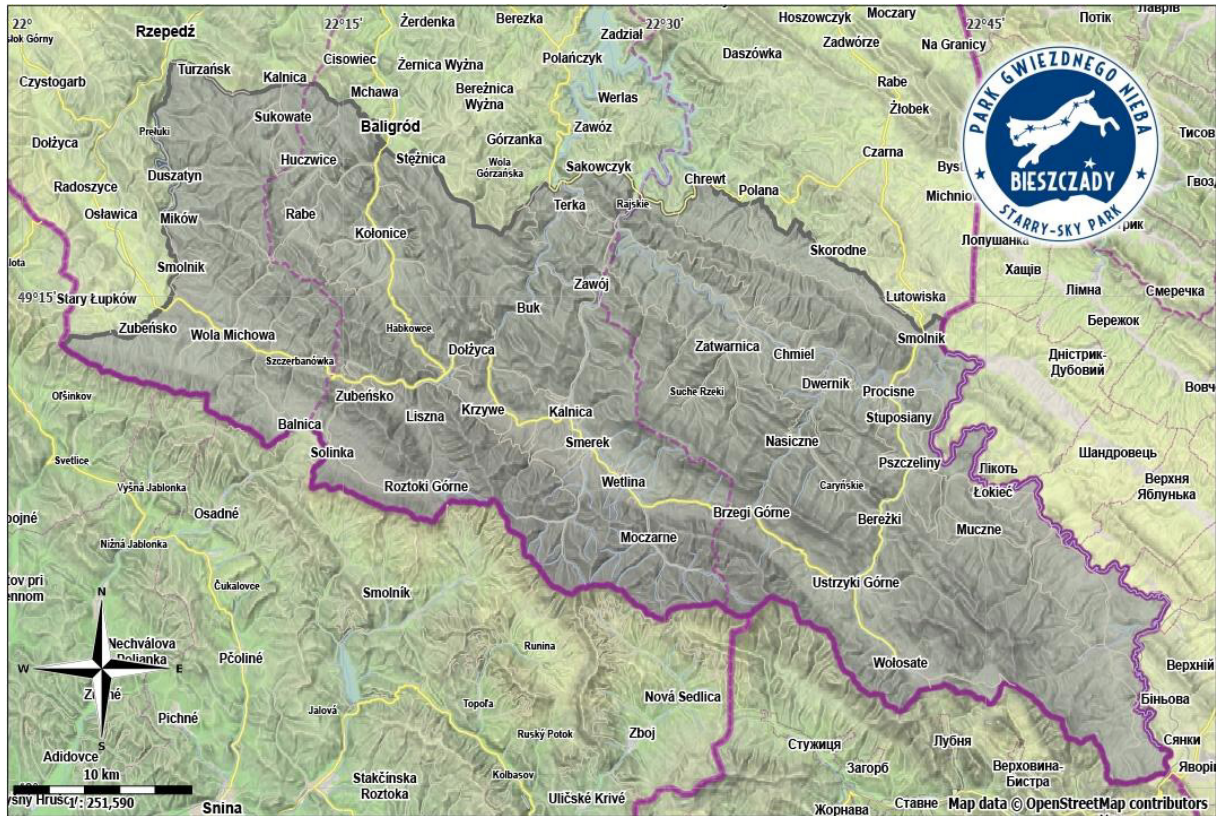
Park jest powoływany do istnienia jako obszar rozszerzający ochronę ciemnego nieba w Międzynarodowym Rezerwacie Biosfery „Karpaty Wschodnie” w Polsce.

Powierzchnia całkowita parku wynosi 113 846,41 ha, w tym:

- Bieszczadzki Park Narodowy – 29 200,48 ha,
- Park Krajobrazowy Doliny Sanu - 33 480,24 ha,
- Ciśniańsko – Wetliński Park Krajobrazowy - 51 165,69 ha.

Otwarty w Bieszczadach Park Gwiazdowego nieba jest drugim pod względem wielkości obszarem chronionego nieba w Europie (po rezerwacie gwieździstego nieba Brecon Beacons International Dark Sky Reserve utworzonym w lutym 2013 w Wielkiej Brytanii) oraz drugim tego typu parkiem w Polsce.

Mapa granic PGN „Bieszczady”:

Jednak wspólnie z Parkiem Ciemnego Nieba “Poloniny” na Słowacji, jako obszar obejmujący polską i słowacką część Międzynarodowego Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” tworzą największy w Europie spójny obszar ochrony nocnego nieba o łącznej wielkości 162 365.42 ha. Jest to również obszar o najlepszej jakości nocnego nieba, z najmniejszym zanieczyszczeniem sztucznym światłem.

**MIĘDZYNARODOWY REZERWAT BIOSFERY
“KARPATY WSCHODNIE”**

Gdyby udało się rozszerzyć ochronę nocnego nieba dodatkowo na część ukraińską Międzynarodowego Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” to łączny obszar ochrony objąłby 213 211 ha. Byłby nie tylko największy w Europie, ale czwarty pod względem wielkości w świecie.

Korzyści z utworzenia parku

Park Gwiazdznego Nieba może nam pomóc:

- lepiej chronić zasoby przyrodnicze
- lepiej promować i rozwijać „zieloną” turystykę, przyjazną przyrodzie i dającą miejsca pracy mieszkańcom
- lepiej oświetlać drogi, budynki publiczne i prywatne- oszczędzając pieniądze ale jednocześnie zapewniając bezpieczeństwo i zdrowie mieszkańcom i turystom
- lepiej edukować naszą młodzież i mieszkańców

Partnerzy parku planują w 2013 roku szereg akcji informacyjnych i promujących inicjatywę, m.in.:

- organizację pokazów astronomicznych dla mieszkańców i turystów,
- przygotowanie podstawowych, bezpłatnych publikacji promocyjnych parku: ulotki, strony internetowe, mapki dla turystów, plakatu promocyjnego,
- umieszczenie tablic informacyjnych o parku w wybranych miejscach,
- przygotowanie pomysłów na ciekawą promocję Parku – imprezy, materiały, gadżety,
- zainstalowanie 3 stacji monitorujących stan nocnego środowiska oraz przygotowanie programu badań nocnego środowiska w Bieszczadach,
- nawiązanie współpracy z lokalnymi firmami turystycznymi,
- organizacja szkolenia dla lokalnych firm – jak rozwijać turystykę przyrodniczą, w tym astroturystykę,
- przygotowanie projektów i wniosków o dofinansowanie działań realizujących cele PGNB oraz program działań PGNB – wspólne przez kilka instytucji uczestniczących lub przez poszczególnych partnerów.

Logo parku

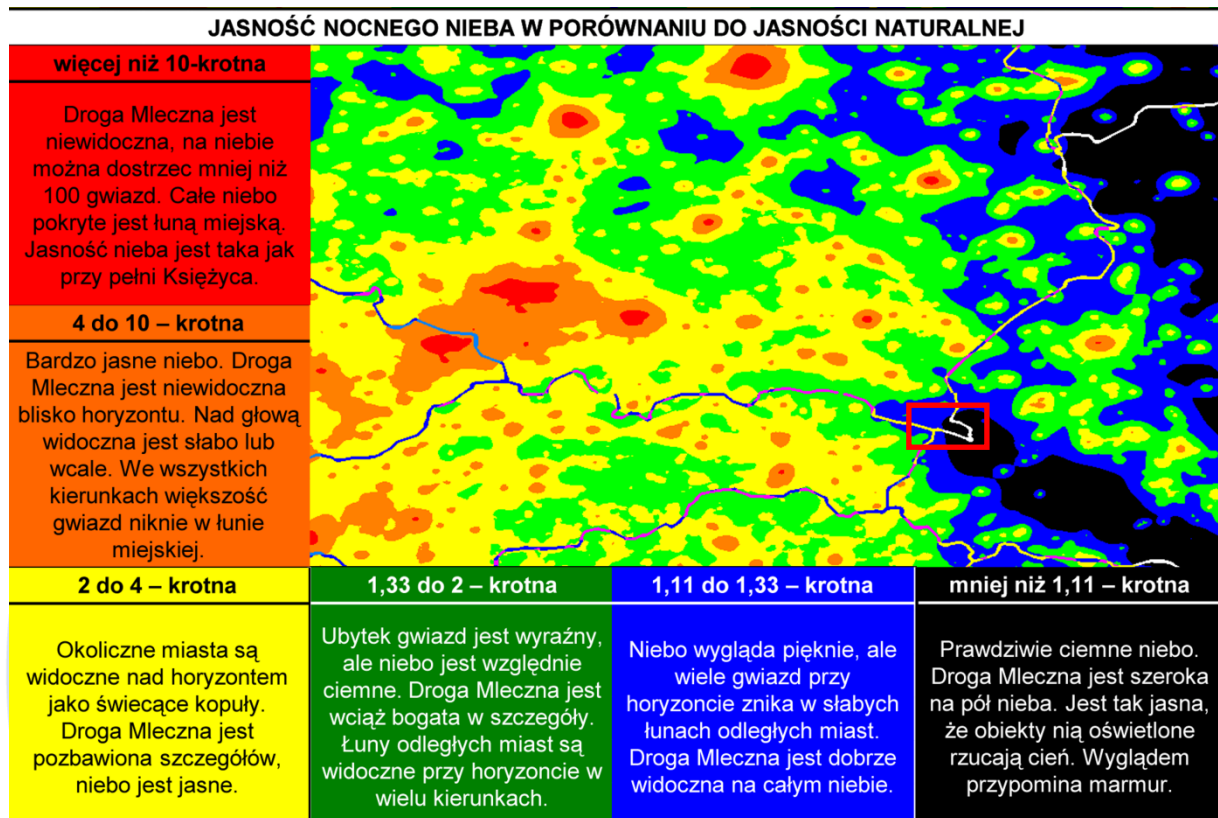

Logo PGN Bieszczady zostało zaprojektowane wspólnie przez Pavla Ďuriša oraz Stanisława Strzyżewskiego - administratora portalu Bieszczady.pl. Charakterystycznym elementem logotypu jest symbol Bieszczadów - ryś - wpisany w gwiazdozbiór o tej samej nazwie. Ryś jest gwiazdozbiorem nieba północnego, któremu przypadła część nieba pozbawiona jaśniejszych gwiazd. Konstelację wprowadził gdański astronom Jan Heweliusz w swoim dziele "Prodromus Astronomiae" (1690). Heweliusz naliczył w nim dwanaście bardzo słabych gwiazd. Mówił, że kto może zobaczyć wszystkie dwanaście, musi mieć oczy jak ryś. I stąd nazwa gwiazdozbioru. To znaczy, że gwiazdozbiór widać tylko tam, gdzie jest ciemne niebo.

Zanieczyszczenie światłem

Zanieczyszczenie światłem to używane przez człowieka w nocy sztuczne światło, które nie służy nikomu, nie jest potrzebne lub stanowi utrudnienie, a nawet zagrożenie.

Źródłem tego zanieczyszczenia jest źle zaprojektowane oświetlenie zewnętrzne (oświetlenie uliczne, iluminacja budynków, oświetlenie reklam, itp.), które jest nieodpowiednio osłonięte lub źle skierowane, jaśniejsze niż jest to potrzebne lub działa w czasie, gdy jest zbędne.

Zdjęcie: Mapa sztucznej jasności nocnego nieba. Autorzy: P. Cinzano, F. Falchi, C. D. Elvidge; © Royal Astronomical Society

Skutki zanieczyszczenia światłem przejawiają się w wielu dziedzinach życia:

- astronomia – zanieczyszczenie światłem rozjaśnia sztucznie nocne niebo i utrudnia, a czasem wręcz uniemożliwia astronomom obserwowanie nieba;
- kultura i estetyka – sztuczne rozjaśnienie nieba zbędnym światłem zubaża krajobraz o ważną składową
- ciemny, rozgwieżdżony nieboskłon, który od zawsze inspirował i kształtował człowieka;
- środowisko – brak ciemności w nocy zaburza naturalne cykle światła i ciemności wpływając niekorzystnie na florę i faunę;
- zdrowie – nadmiar sztucznego światła w nocy może prowadzić u człowieka do wielu poważnych dolegliwości i chorób;
- ekonomia – używanie sztucznego światła w niewłaściwy, nieefektywny sposób powoduje wymierne straty związane z marnowaniem wyprodukowanej energii elektrycznej
- bezpieczeństwo – źle zaprojektowane oświetlenie uliczne pogarsza zdolność widzenia uczestnikom ruchu drogowego, zmniejszając poziom bezpieczeństwa.

Aby zminimalizować skutki zanieczyszczenia światłem powinniśmy:

- mądrze wykorzystywać sztuczne oświetlenie zewnętrzne używając źródeł światła o jasności nie większej niż jest potrzebna, wyłączając je lub zmniejszając jego jasność, gdy jest to możliwe oraz stosując obudowy lamp kierujące światło tylko na obszar, który chcemy mieć oświetlony
- chronić te obszary na Ziemi, które nie są lub są mało zanieczyszczone światłem. Obszary takie, zwane rezerwatami lub parkami ciemnego nieba, pełnią też ważną rolę edukacyjną, pomagając uświadamiać nam jak poważnym problemem jest zanieczyszczenie światłem. Jest to także wspaniała atrakcja turystyczna -miejsca, gdzie każdy może zachwycić się nocnym niebem.

Międzynarodowa deklaracja o ciemnym niebie

Deklaracja UNESCO (Tenerife, 1994, La Palma 2007) w sprawie praw przyszłych pokoleń mówi: *„Przyszłe pokolenia mają prawo do dziewiczej i nieskażonej Ziemi, w tym prawa do czystego nieba. Ciemne niebo to kulturalne, naukowe i ekologiczne dziedzictwo ludzkości.”*

Nocne niebo w Bieszczadach

Gdy znajdziecie się w nocy, w miejscu o dzikiej, nieskażonej przyrodzie, daleko od świateł cywilizacji, zobaczycie, że straciliśmy kontakt z czymś podstawowym. Czymś pierwotnym. Zapomnieliśmy, co dla nas znaczy nocne niebo, które ma nam przypominać że poza naszą planetą istnieje coś, co nas przerasta. Straciliśmy w naszym świecie ten magiczny składnik życia jakim jest rozgwieżdżone niebo, dlatego, że podobnego nieba nad nami już nie ma. Gdybyśmy mieli nad głową to, co widzieli nasi przodkowie przez 99,99 % czasu istnienia rodzaju ludzkiego, widzielibyśmy pełne gwiazd niebo z Drogą Mleczną, która rozdziela je na dwie części. Przy okazji odwiedzania parku gwiazdowego nieba możecie doświadczyć tych wrażeń, które były dla ludzi tak naturalne przez wiele tysięcy lat, podczas których zachwycali się nocnym niebem, dosłownie przepięknym gwiazdami.

Zdjęcie: Zimowe światło zodiakalne nad Bukowym Berdem, fot. Pavol Ďuriš

„Istnienie obszernej ewidencji wpływu jasności nocnego nieba na zachowania zwierząt w ich środowisku naturalnym wskazuje na potrzebę zbadania skali zjawiska sztucznie indukowanej poświaty nocnego nieba (zanieczyszczenia świetlnego) w obszarach chronionych. Stwierdzono, że jedynie południową część Bieszczadów można uznać za obszar wolny od zanieczyszczenia świetlnego.”- Zanieczyszczenie Światłne w Obszarach Górskich w Polsce (Dr Ściężor Tomasz, Politechnika Krakowska- Wydział Inżynierii Środowiska, 2013)

Bieszczady, jak chyba żadne inne miejsce w Polsce, stały się synonimem dzikiej przyrody. Bieszczady to również jedno z ostatnich miejsc w Europie, gdzie wciąż występuje prawdziwie ciemne niebo, zupełnie wolne od zanieczyszczeń sztucznym światłem naszej cywilizacji. Jednak ciemne niebo, tak jak i inne elementy bieszczadzkiej przyrody, wymaga ochrony. Nieprzemyślany rozwój infrastruktury miejskiej, drogowej czy turystycznej, tworzącej tzw. „świetlny smog” może sprawić, że również z Bieszczadów zniknie „dzikie” gwiazdziste niebo.

“Dla mnie osobiście, spotkanie z „dzikim” bieszczadzkim niebem było jednym z najbardziej odkrywczych doświadczeń fotograficznych. Do tej pory nie mogę się nadziwić, jak wiele nocy spędziłem w Bieszczadach czekając na światło poranka, odwrócony plecami do jednego z najpiękniejszych zjawisk przyrodniczych, jakie te góry mogły mi zaoferować. Bieszczadzkie niebo czeka również na Was...”

Grzegorz Leśniewski - Gość specjalny

- Przyrodnik z wykształcenia - Fotograf z zamiłowania i zawodu - próbuje uchwycić piękno polskiej przyrody, malownicze krajobrazy Bieszczadów, a w szczególności dzikie zwierzęta w ich naturalnym środowisku

Naturalne ciemności to jeden z ekologicznych zasobów potrzebujących ochrony, należą bowiem do zagrożonych elementów środowiska naturalnego. Podobnie jak inne parki gwiazdowego oraz ciemnego nieba na świecie, PGN “Bieszczady” to miejsce, które przybliży społeczeństwu problem zanieczyszczenia światłem, da odwiedzającym możliwość obserwowania nocnego nieba w jego prawie naturalnej postaci oraz wesprze ochronę nocnego środowiska Bieszczadów.

Większość ludzi uczy się, że dobrym miejscem do życia jest to miejsce, gdzie mamy jedzenie, wodę, schronienie i przestrzeń do życia. To są cztery czynniki. A piątym jest jakość naturalnej nocnej ciemności.

Większość ssaków to stworzenia nocne. W nocy są najbardziej aktywne. Dlatego, gdy używamy sztucznego nocnego oświetlenia i oświetlamy tereny wokół naszych domów, ograniczamy nocną ciemność i zmieniamy w ten sposób jakość środowiska. A dopiero od niedawna dochodzimy do wniosku że ten piąty czynnik jest równie ważny jak pozostałe cztery.

W parkach gwiazdowego nieba, próbujemy z pomocą astronomii przypomnieć ludziom znaczenie naturalnej ciemności. A tu, w Bieszczadach, mamy prawdziwą ciemność. Ciemność jest ważna nie tylko dlatego, żebyśmy widzieli piękno rozgwieżdżonego nieba, ale również dlatego, że jest to piąty czynnik określający jakość środowiska w którym żyjemy.

To co najciekawsze w nocy to gwiazdziste niebo. W Parku Gwiazdowego Nieba "Bieszczady", możemy bez teleskopu zobaczyć nawet gwiazdy o jasności 7.4 magnitudy. To znaczy, że każdej bezchmurnej nocy, gdy na niebie nie świeci Księżyc, zobaczycie aż ponad 7000 gwiazd. (Dla porównania, w terenach wiejskich, gdzie jest chociaż kilka lamp ulicznych, zobaczycie jedynie 2500 gwiazd.) Kiedy nad głową migocze 7000 gwiazd jest to całkiem inny, niezapomniany widok na nocne niebo.